

2012 YILI ÇEŞME - BAĞLARARASI KAZILARI

Vasıf Şahoğlu, Ümit Çayır Büyükkulusoy
Yiğit Hayati Erbil, Hayat Erkanal, İrfan Tuğcu*

Anahtar Kelimeler: Çeşme - Bağlararası • Batı Anadolu • Ege • Tunç Çağı • Minos

Öz: 2009 yılından bu yana Ankara Üniversitesi adına kesintisiz olarak devam eden Çeşme - Bağlararası Kazıları'nda 2012 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmaları, özellikle Orta Tunç Çağı yerleşmesinin savunma sisteminin bulunduğu alanda yoğunlaşmıştır. Bu bölgede yeni açılan bir kazı alanı alanında bir yandan Orta Minos III Dönemi ile çağdaş olan Orta Tunç Çağı sonlarına ait yerleşim hakkında bilgi edinilmiş, diğer yandan da Çeşme - Bağlararası'nda daha önceki yıllarda tespit edilemeyen 0. tabakaya (Geç Tunç Çağı) ait mimari kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. 2012 yılı kazılarının en önemli sonuçlarından birisi, sur duvarının dışındaki alanda, yaklaşık 1,5 - 2 cm kalınlığında bir volkanik kül tabakasıyla karşılaşılması olmuştur. Bu kül tabakasının Thera volkanının patlamasıyla olan ilişkisi, önümüzdeki yıllarda gerçekleştirilecek çalışmaların odak noktasını oluşturacaktır.

2012 ÇEŞME - BAĞLARARASI EXCAVATIONS

Keywords: Çeşme - Bağlararası • Western Anatolia • Aegean • Bronze Age • Minoan

Abstract: Ankara University Excavations at Çeşme - Bağlararası have been continuing uninterrupted since 2009. Excavations at 2012 focused on the area where the Middle Bronze Age fortification system was located. A new trench was opened in this area and levels dating to the end of the Middle Bronze Age (contemporary with Middle Minoan III) were investigated. 2012 excavations revealed for the first time, architectural features dating to the Level 0 (Late Bronze Age) at Çeşme - Bağlararası. One of the most important results of the 2012 excavation season was the discovery of a volcanic ash layer c. 1,5 - 2 cm thick, just outside the fortification wall. The relationship of this volcanic ash layer to the eruption of Thera, will be the focus of the investigations in the following years.

* Doç. Dr. Vasıf Şahoğlu, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 06100, Sıbbiye Ankara. vsahoglu@gmail.com; Yrd. Doç. Dr. Ümit Çayır - Büyükkulusoy, Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Sivas. umitcayir58@gmail.com; Yrd. Doç. Dr. Yiğit Hayati Erbil, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Beytepe – Ankara, yerbil@hacettepe.edu.tr; Prof. Dr. Hayat Erkanal, Ankara Üniversitesi Sualtı Arkeolojik Araştırma ve Uygulama Merkezi (ANKÜSAM), Harbiye Cad. No. 2, Denizli Mahallesi, Çeşmealtı – Urla – İzmir, erkanal@humanity.ankara.edu.tr; Yrd. Doç. Dr. İrfan Tuğcu, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Osmaniye. irfan_tugcu@botmail.com.

2012 yılı Çeşme - Bağlararası Kazıları, Ankara Üniversitesi Sualtı Arkeolojik Araştırma ve Uygulama Merkezi bünyesinde gerçekleştirilen İzmir Bölgesi Kazı ve Araştırmalar Projesi çerçevesinde yürütülmüştür¹. 2012 yılı faaliyetleri, kazı çalışmaları, restorasyon ve konservasyon çalışmaları, koruma çalışmaları başlıkları altında değerlendirilebilir².

¹ İzmir Bölgesi Kazı ve Araştırmalar Projesi (IRERP), Türkiye Cumhuriyeti, Kültür ve Turizm Bakanlığı, DÖSİMM, Ankara Üniversitesi, Institute for Aegean Prehistory (INSTAP), Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, INSTAP – SCEC, Urla Belediyesi ve Türkiye Sualtı Arkeolojisi Vakfı (TİNA), Koç Vakfı, Çeşme Rotary Kulübü ve Paparazzi - Çeşme tarafından maddi ve manevi olarak desteklenmektedir. Kazı alanının hava fotoğrafları için Sayın Hakan Çetinkaya'ya, eserlerin çizimi için Douglas Faulmann ve restorasyon konservasyon çalışmaları için Michel Roggenbucke'a, makalede kullanılan haritaların modellenmesi için de Michele Massa'ya teşekkürü borç biliriz. ANKÜSAM ve IRERP hakkında daha fazla bilgi için bkz. <http://ankusam.ankara.edu.tr>.

² 2012 Çeşme - Bağlararası Kazısı Ekibi: Cumhuriyet Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Ümit Çayır-Böyükulusoy, Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Yiğit Erbil, Cumhuriyet Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim elemanı Öğr. Gör. Kadir Böyükulusoy, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, Yrd. Doç. Dr. İrfan Tuğcu; Rize R.Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tarih Bölümü Araş. Gör. Mesut Kınacı, Atina Üniversitesi'nden Restoratör Michel Roggenbucke, Girit Ege Prehistoryası Enstitüsü Merkezi (INSTAP-SCEC) uzmanlarından çizimci Douglas Faulmann, Londra Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, Doktora öğrencisi Michele Massa; Restoratör İlker Özsoy; Arkeolog Halil Şaşmaz, Arkeolog Mustafa İncirlili, Arkeolog Melih Canberk Din; Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü öğrencileri Gizem Bektaş, Ceren Savaş, Günce Çiçek, Eda Aksakal, Yasin Çakan, Zeynep Ünver, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü öğrencisi Ramazan Güler; Doğu Akdeniz Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü öğrencisi Yılsu Hoca'dan oluşmuştur. Bergama Müzesi'nden arkeolog Hüseyin Vural, kazı çalışmalarına Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkili temsilcisi olarak katılmıştır.

2012 YILI ÇEŞME - BAĞLARARASI KAZI ÇALIŞMALARI

Çeşme - Bağlararası, İzmir ili, Çeşme ilçesi merkezinde yer almaktadır (Harita 1, Res. 1). Çeşme'nin en eski yerleşimi olan bu merkezde - bugünkü çalışmalar ışığında - en erken iskan MÖ 3. bin ortalarına kadar geriye gitmektedir. 2002 yılından bu yana yapılan çalışmalar sonucunda yerleşimin Orta Tunç Çağı sonunda ve Geç Tunç Çağı'nda da iskân edildiği anlaşılmıştır³.

Çeşme - Bağlararası'nı Anadolu'nun karakteristik höyük yerleşimlerinden ayrı kılan özellik, her dönemde bir liman kenti olarak önem kazanmış bu yerleşimin zaman içerisinde yatay düzlemde yer değiştirmiş olmasıdır. Önümüzdeki yıllarda gerçekleştirmeyi planladığımız jeomorfolojik çalışmalarla daha da aydınlanması umulan bu durum, büyük olasılıkla yerleşimin hemen yanında yer almış olması gereken bir dere yatağının zamanla yer değiştirmesi nedeniyle meydana gelmiş olmalıdır. Değişen sahil şeridi de yerleşimin farklı dönemlerde farklı konumlarda yer almasının sebeplerinden biri olarak öne sürülebilir.

Konumunun sürekli olarak yer değiştirmiş olması nedeniyle, Bağlararası'nın stratigrafisinde önemli boşluklar bulunmaktadır. Örneğin MÖ 3. bin'in ilk yarısı ve daha erken dönemler henüz tespit edilmemiştir. Bunun dışında MÖ 2. bin içerisinde de iskan tarihçesinde önemli boşluklar bulunmaktadır. Önümüzdeki yıllarda gerçekleştirilecek

³ Erkanal – Karaturgut 2004; Erkanal – Keskin 2009; Şahoğlu 2007; Şahoğlu 2012; Şahoğlu ve diğ. 2011; Şahoğlu ve diğ. 2012, Aykurt 2010.

çalışmaların bu boşlukları kapatması beklenmektedir. Bağlararası'nın yerleşim tarihçesinde önemli boşluklar bulunmasına karşın, yerleşimde tespit edilen dönemler Batı Anadolu ve Ege arkeolojisi açısından çok önemli bilgiler vermeye başlamıştır.

Bağlararası'ndaki çalışmalar MÖ 3. bin ve MÖ 2. bin yerleşimlerinin bulunduğu iki farklı alanda gerçekleştirilmektedir (Res. 1). 2012 yılı kazıları, MÖ 2. bin yerleşiminin bulunduğu kesimde sürdürülmüştür. Bu alanda çalışılmasının en önemli sebebi, 2010 yılında bu bölgede açılan kazı alanında yerleşimin savunma sistemine ait olabilecek önemli bir mimari kalıntının ortaya çıkmasıdır (Res. 2 - 3). İlk çalışmalardan itibaren yaklaşık olarak tüm alanın Geç Tunç Çağı'ndan günümüze kadar değişen dönemlerde açılmış çukurlar tarafından tahrip edildiği anlaşılmıştır. Alanda derinleşmeye devam edildikçe bu çukurların yarattığı tahribatın boyutları daha net bir şekilde ortaya çıkmış ve incelenmesi planlanan Çeşme - Bağlararası (ÇB) 2B tabakasının tamamının bu çukurlar tarafından tahrip edildiği anlaşılmıştır. Tüm bu tahribata rağmen, 2012 yılı kazıları özellikle yerleşimin stratigrafik gelişimi, yerleşim modeli ve uzak mesafelerle olan bağlantılarıyla ilgili çok önemli veriler ortaya koymuştur.

ÇEŞME - BAĞLARARASI 2.TABAKASI (Orta Minos III Dönemi ile Çağdaş)

2012 kazılarının gerçekleştirildiği kesimde açığa çıkarılan en erken tabaka 2. tabakadır ve aynı zamanda Bağlararası'nda açığa çıkarılan en iyi

korunmuş tabakayı oluşturmaktadır. 2010 yılında yerleşimin kuzeydoğu köşesinde tespit edilen kütleli bir duvar kalıntısının, yerleşmeye ait savunma duvarı olabileceği düşünülmüştür. 2012 yılındaki kazı çalışmaları da bu duvarın devamının incelenebileceği şekilde hemen yan tarafa açılmıştır. Çalışmalar sonucunda açığa çıkarılan kalıntılar bu duvarın gerçekten de Bağlararası'nın savunma duvarı olduğunu ortaya koymuştur (Res. 2 - 3). Duvarın uzunluğu 2012 yılı çalışmaları sonunda 25 metreye ulaşmıştır. Büyük levha taşlarla inşa edilen duvar kuzeydoğu - güneybatı doğrultusunda uzanmaktadır. Duvarın üst yapısına ait olması gereken kerpiç kalıntılar 2010 yılındaki çalışmalarda açığa çıkarılamamıştır. 2012 yılında kazılan kısmın tamamı yakını daha sonraki dönemlere ait çöp çukurları tarafından tahrip edildiğinden dolayı bu alanda kerpiç üst yapıya ait hiçbir kalıntı korunamamış, duvarın taş örgüsü de hemen hemen en alt sırasına kadar tahrip edilmiş şekilde açığa çıkarılmıştır (Res. 2 - 3). Duvarın önemli bir bölümü ÇB 1. tabakasına ait (Geç Minos IA Dönemi ile çağdaş) çukurlar tarafından tahrip edilmiştir. Bu tahribatın amacının sur duvarının inşasında kullanılan düzgün büyük levha taşları alıp başka inşaatlarda yeniden kullanmak olduğu anlaşılmaktadır. Kazılan alanda sur duvarının sadece en alt taş sırası açığa çıkarılmış, bu alandaki taban suyunun yüksekliği de duvarın daha derine doğru araştırılmasına olanak vermemiştir.

Yaklaşık 1,5 metre kalınlığında olan sur duvarının iç kısmında, sura dayanacak şekilde inşa edilmiş evler açığa çıkarılmıştır. Yan yana ve birbirine bitişik

olarak inşa edilen evlerin her biri kendi duvarlarına sahiptir. Taş temelli, sıvalı kerpiç duvarlara sahip olan bu evlerin duvarları doğrudan doğruya sur duvarına dayanacak şekilde inşa edilmiş olup ikiz duvar tekniğinde yapılmıştır. Yani, Çeşme - Bağlararası'nın MÖ 2. bin yerleşim modelinin karakteristik özelliği olan her evin bağımsız bir şekilde kendi duvarına sahip olması geleneği burada da karşımıza çıkmaktadır⁴. Benzer yapılar 2010 yılı kazılarında da yine savunma duvarına dayalı bir şekilde açığa çıkarılmıştır⁵. Yapıların bitişik ancak bağımsız duvarlara sahip olması geleneği, Çeşme - Bağlararası'nda MÖ 3. bin ve MÖ 2. bin yerleşim modelleri açısından temel bir farklılığı ortaya koymaktadır⁶. Bu durum olasılıkla zaman içerisinde yerleşmedeki sosyal yapıda meydana gelen önemli değişikliklere işaret etmektedir.

2b tabakasına ait olan savunma duvarı bu dönem yerleşiminin kazılan alandaki sınırına ulaştığını göstermektedir. Savunma sisteminin dışında kazısı yapılan küçük alanda bu döneme ait herhangi bir mimari kalıntının bulunmaması da bu teoriyi destekleyen önemli bir veridir (Resim 2 - 3).

Savunma sisteminin dışında açığa çıkarılan tek yapı, sur duvarı ile bağlantılı olarak inşa edilen kareye yakın bir bastiyon yapısıdır (Res. 2 - 3). Bu mekanın iç kısmının boş olarak - bir oda gibi - inşa edilmiş olması, bunun savunma duvarının fonksiyonuyla bağlantılı olarak olasılıkla bekçilerin beklediği askeri

amaçlı kullanıma sahip bir mekan olduğunu düşündürmektedir. Bu olasılık, yerleşimin giriş kapısının da bu bastiyonun yakınlarında bir yerde olabileceğini akla getirmektedir. Bastiyon olarak tanımlanan mekan içerisinde sert sıvalı tabanlar üzerinde bir ocak tabanı tespit edilmiştir (Res. 3).

Sur duvarının iç kısmında, sura dayalı olarak inşa edilmiş evler maalesef oldukça kötü korunmuş olarak açığa çıkarılmıştır (Res. 2 - 3). Bu tahribatların sebebi, aynen sur duvarında olduğu gibi, bu alanda da çok yoğun bir şekilde karşımıza çıkmış olan çukurlardır. Tahribatın boyutları o kadar büyüktür ki evler içerisinde kullanım fonksiyonlarına açıklık getirebilecek hemen hemen hiçbir konteks korunmamıştır. Yapı kalıntıları büyük ihtimalle günlük kullanım amaçlı evleri işaret etmektedir. Taş temelli kerpiç duvarlara sahip olan bu evlerin duvarlarında yer yer sıva izlerine de rastlanmıştır. Yapılardan bir tanesi içinde (M-65) sıvalı bir platform tespit edilmiştir (Res. 4). Platform düzenlemeleri ve evler içerisinde, kapıdan girince en arka sol köşede yer alan ocaklar ve / veya fırınlar (Res. 4), evlerin mekan kullanımıyla ilgili önemli mimari detaylar olarak değerlendirilmektedir. Evler içerisinde, genellikle kapıdan girince en arka kesimde ışık olarak değerlendirilmek üzere yapıldığını düşündüğümüz sıvalı platformlar, daha önceki yıllarda kazılan evlerde de bulunmuştur.

Bağlararası 2. tabaka yerleşimini çevreleyen savunma duvarı büyük olasılıkla yerleşimin topografik yapısını takip etmektedir. Yerleşimin üzerinde bulunduğu zemin olasılıkla sur duvarının

⁴ Şahoğlu 2012, 86, Çiz. 1.

⁵ Şahoğlu ve diğ. 2012.

⁶ Bağlararası MÖ 3. Bin mimari özellikleri için krş. Şahoğlu ve diğ. 2011; 2012, Şahoğlu 2012.

dışına doğru meyilli bir şekilde alçalmakta ve bu alanda bulunması gereken dere yatağına doğru derinleşmektedir. Yerleşim daha sonraki dönemlerde - büyük ihtimalle bu alandaki akarsuyun yatak değiştirmesiyle bağlantılı olarak - bu alana doğru genişlemiş olmalıdır.

MÖ 2. bin'in ilk yarısına tarihlenen Çeşme - Bağlararası savunma sistemi, - bugünkü bilgilerimiz ışığında - Batı Anadolu'daki çok az sayıda örnekten biridir. Bu yapı açık bir şekilde, Orta Tunç Çağı'nda İzmir Bölgesi'nde erişilen yüksek inşaat tekniklerini ortaya koymaktadır.

ÇEŞME - BAĞLARARASI 1. TABAKASI (Geç Minos IA Dönemi ile Çağdaş)

Geçmiş yıllarda gerçekleştirilen kazılar, Çeşme - Bağlararası'nın 1. tabakasına tarihlenen yerleşimin varlığını çok sayıda çukurda ele geçen veriler ışığında ortaya koymuştu. Herhangi bir mimari kalıntı açığa çıkmamış olmasına rağmen, 1. tabakaya tarihlenen çok sayıda çukur, kazılan alanların tamamına yayılacak şekilde açığa çıkarılmıştı⁷. Bu çukurlar içerisinde çok miktarda ithal Minos ve Minos etkili seramik örneği ele geçmiştir (Çiz. 1). Seramik örnekler yanında dokumacılıkla bağlantılı malzemeler, çeşitli süs eşyaları ve karbonize olmuş organik kalıntılarla hayvan kemikleri de yine bu çukurlar içerisinde ele geçmiştir.

2012 yılı kazılarında ilk kez bu tabakaya tarihlenebilecek bir takım mimari özellikler açığa çıkarılmıştır. Çok

kötü korunmuş birkaç duvar kalıntısı yanında taş döşeli bir alan bu tabakaya tarihlenen mimari özellikler olarak ön plana çıkmaktadır.

2012 yılı kazılarında, ÇB 1. tabakasına ait çok büyük boyutlu çukurların kazı alanının önemli bir kısmına yayılarak daha eski tabakaları tahrip ettiği anlaşılmıştır. Bu büyük çukurların bazılarının fonksiyonu, kazı sonunda anlaşılabilmiştir. Özellikle 2012 yılında kazılan alanı boydan boya kateden ve ÇB 1. tabakasına tarihlenen büyük bir çukur, büyük olasılıkla bu alanda bulunan sur duvarının taşlarının sökülerek başka amaçlarla kullanılmak üzere toplanması sırasında açılan çukurdur. Çukurun dibine inildiğinde taban suyu belirmiş, taban suyuyla birlikte sur duvarına ait orijinal taş sırasının korunan kısımları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu durum, olasılıkla taşların ikincil kullanım için yerlerinden söküldüğü dönemde de taban suyunun yaklaşık aynı seviyede olduğuna işaret ediyor olabilir⁸.

Sur duvarının dışında kalan alanda, mimariye bağlı olmayan bir dolgu tespit edilmiştir. Bu dolgunun, sur duvarının kullanımdan çıkmasından sonraki dönemde meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bu malzeme henüz detaylı olarak incelenmemiştir ancak ÇB 2a veya ÇB 1 tabakasının erken evrelerine ait olmalıdır. Bu dolgu içerisinde ele geçen malzemenin ön değerlendirilmesinde, Batı Anadolu gri seramik örneklerinin çok yoğun olduğu görülmüştür. Daha önceki yıllarda kazı-

⁷ Bkz. Şahoğlu ve diğ. 2012; Şahoğlu 2012.

⁸ Gerçekleştirilmesi planlanan jeomorfolojik çalışmaların bu konuda daha detaylı bilgiler vermesi beklenmektedir.

lan alanların hiçbirinde bu malzeme bu yoğunlukta ele geçmemiştir. Bu malzeme arasında görülen bezeli gri seramik örnekleri daha önce Bağlararası'nda hiç karşılaşılmayan bir grubu oluşturmaktadır. Ele geçen seramik arasında meyvelik türü kap formlarının sayısal çokluğu dikkati çekmektedir (Çiz. 2).

2012 yılında aynı alanda ele geçen bir seramik örneği, bölgeler arası bağlantılar açısından çok önemlidir. Olasılıkla büyük bir çömlek veya testinin kulbu olarak düzenlenmiş bu parça at figürünü seklindedir (Çiz. 3). Stilistik açıdan olmasa da kullanım açısından benzer örnekleri Orta Anadolu'da özellikle Kültepe seramiğinde karşımıza çıkmaktadır⁹. Bu örneğin çok yakın bir diğer benzeri 2011 yılında Liman Tepe'de de ele geçmiştir.

ÇB 1 döneminde sur duvarı kullanımdan çıkmış ve kısmen bu duvar üzerine doğru uzayan bir duvar parçası ve sıkıştırılmış taşçıklardan oluşan tabanlar açığa çıkarılmıştır. Bu tabanlardan bir tanesi kazılan alanın sınırına yakın bir bölgede açığa çıkarılmış olup kısmen de olsa 2. tabakaya tarihlenen sur duvarının dışında yer alan bastiyonun üzerine doğru devam etmektedir. Taban üzerinde ele geçen malzeme, Batı Anadolu sahil kesiminin bu dönem seramik örnekleri yanında Geç Minos IA dönemine tarihlenen ithal Minos stilinde üretilmiş seramik örneklerini içermektedir. Yine aynı taban üzerinde ele geçen küçük buluntular arasında yer alan farklı

tiplerdeki mavi fayans boncuklar da diğer ilginç buluntular arasındadır (Çiz. 4).

2012 yılının en önemli keşiflerinden biri, bu döşemenin hemen üzerinde yer alan yaklaşık 1,5 - 2 cm kalınlığındaki bir kül tabakasıdır (Res. 2, 5). Kül içerisindeki parlak cam parçacıkları bunun açık bir şekilde volkanik kül olduğunu ortaya koymaktadır¹⁰. Kül tabakasının stratigrafik konumu Geç Minos IA dönemine ait (MÖ 17. yy ortaları) ithal malzemeler bulunan sıkıştırılmış taşçıklardan oluşan tabanın üzerindedir. Bu durum, açığa çıkarılan kül tabakasının Santorini (Thera) Adasında bulunan volkanın patlamasıyla bağlantılı olabileceğini düşündürmüştür. Anadolu'da daha önceki yıllarda Miletos¹¹ ve Iasos¹² gibi merkezlerde Ege dünyasında kültürel açıdan çok önemli değişimlerin dönüm noktasını oluşturan bu volkanın külleri ele geçmiştir. Bağlararası'nda tespit edilen külün Thera kökenli olması durumunda özellikle Anadolu ve Ege arkeolojileri arasındaki kronolojik korelasyonların kurulabilmesi konusunda önemli bir veri elde edilmiş olacaktır. Küllerin Thera Volkanı'na ait olmaması durumunda, bu kez MÖ 2. bin ortalarında patlamış ve şu ana kadar bilinmeyen yeni bir volkanik aktiviteye ait kanıtlar ortaya çıkmış olmaktadır ki bu da yine çok önemli yeni araştırma konularını da beraberinde getirecektir.

⁹ Kulakoğlu – Kangal 2010, No. 57-58,

¹⁰ Volkanik kül örnekleri, üzerinde gerekli analizlerin yapılabilmesi için örnekler Avusturya, Viyana'da bulunan Atom Institut' a gönderilmiştir.

¹¹ Ramsey ve diğ. 2004.

¹² Momigliano 2012.

ÇEŞME - BAĞLARARASI 0.TABAKASI (Geç Hellas III A-B Dönemi ile Çağdaş)

Bağlararası'nda 0. tabakanın (Myken Dönemi) varlığı geçmiş yıllarda sadece çukurlar içerisinde çıkan malzemelerin yardımıyla tespit edilmiştir. 2012 yılı çalışmalarındaki yeniliklerden biri de ilk kez Geç Tunç Çağı'na tarihlenen bir yapının açığa çıkarılmasıdır. Dairesel planlı bu yapının tek sıra yüksekliğindeki taş temelleri açığa çıkarılmıştır (Res. 2 - 3, 5). Tabanı levha taşlarla kaplı olan bu düzenleme çok büyük ihtimalle silo tipi bir yapıya aittir. Yapı içerisinde herhangi bir kalıntı veya buluntu ele geçmemiş olmasına rağmen, boyutları itibarıyla bir yaşam alanı olamayacağından bu düzenlemenin bir depolama ünitesine ait olduğu sonucuna varılmıştır (Res. 2 - 3). Benzer silo örnekleri Liman Tepe'den de çok iyi tanınmaktadır.

ÇB 0 tabakasına tarihlenen bir diğer kalıntı, bir taban üzerinde iki büyük çömlek ile bunların çevresinde ele geçen konik fincanlar ve sunularla bağlantılı olabilecek bir takım seramik formlarının bir arada ele geçtiği kontekstir. Bu depozit, Bağlararası'nda bugüne kadar açığa çıkarılan Geç Hellas III Dönemi ile çağdaş ilk *in situ* konteksi oluşturmaktadır. Buluntu grubu özel bir seremoniye ait bir kalıntı olarak değerlendirilebilir (Res. 5a - b).

Çeşme - Bağlararası 0. tabakaya ait diğer buluntular, bu döneme ait çukurlar içerisinde ele geçmiştir. Çukurlar içerisinde karbonize olmuş organik malzemeler yanında bol miktarda hayvan kemikleri, yerel seramik örnekleri,

kabartma bant bezeli *pitbos* parçaları ve ithal Myken seramiği örnekleri ele geçmiştir.

Çeşme - Bağlararası 2012 yılı kazıları, yerleşimin kronolojik gelişiminin ortaya konması açısından bugüne kadar elde edilen en ilginç sonuçları içeren kazı sezonlarından biri olmuştur. Elde edilen sonuçlar Anadolu - Ege kronolojilerinin senkronizasyonu açısından çok önemli sonuçlar ortaya koymaya başlamıştır. Açığa çıkarılan Orta Anadolu bağlantılı buluntular Batı Anadolu'nun iç kesimlerle olan ilişkilerinin kronolojik bir senkronizasyon içerisinde anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

ARAZİ KORUMA VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI

Kazısı yapılan alanlardaki mimari kalıntıların mümkün olduğunca bozulmadan korunabilmesi için her yıl sonunda kazı alanının üzeri jeotekstil ile kaplanmakta ve onun da üzerine kum konmaktadır. Yine de yağın güçlü yağmurlar bazı duvarların tahrip olmasına neden olmaktadır. Bu tahribatların önüne geçebilmek için belli bir program çerçevesinde her yıl bir veya iki duvar üzerinde güçlendirme çalışmaları yapılmaktadır (Res. 6).

Resimler Listesi

Harita 1. Çeşme - Bağlararası'nın konumunu gösteren topografik harita (M. Massa tarafından hazırlanmıştır).

Resim 1. Çeşme - Bağlararası'nın modern yapılaşma arasındaki konumu (Foto: H. Çetinkaya).

Resim 2. Çeşme - Bağlararası 2b yerleşimini gösteren hava fotoğrafı (Foto: H. Çetinkaya).

Resim 3. Çeşme - Bağlararası 2b yerleşiminin savunma sistemi.

Resim 4. Çeşme - Bağlararası 2b yerleşimine ait sur duvarına dayalı evler.

Resim 5. Çeşme - Bağlararası, 2012 yılında tespit edilen volkanik kül tabakası ve stratigrafik konumu.

Resim 6. Çeşme - Bağlararası, 2012 yılında yapılan mimari güçlendirme çalışmaları.

Çizim 1. Çeşme - Bağlararası 1. tabakasına ait çukurlarda ele geçen Minos etkili seramik örnekleri (Çizim: D. Faulmann).

Çizim 2. Çeşme - Bağlararası savunma sisteminin dışında ele geçen gri astarlı meyvelik (Çizim: D. Faulmann).

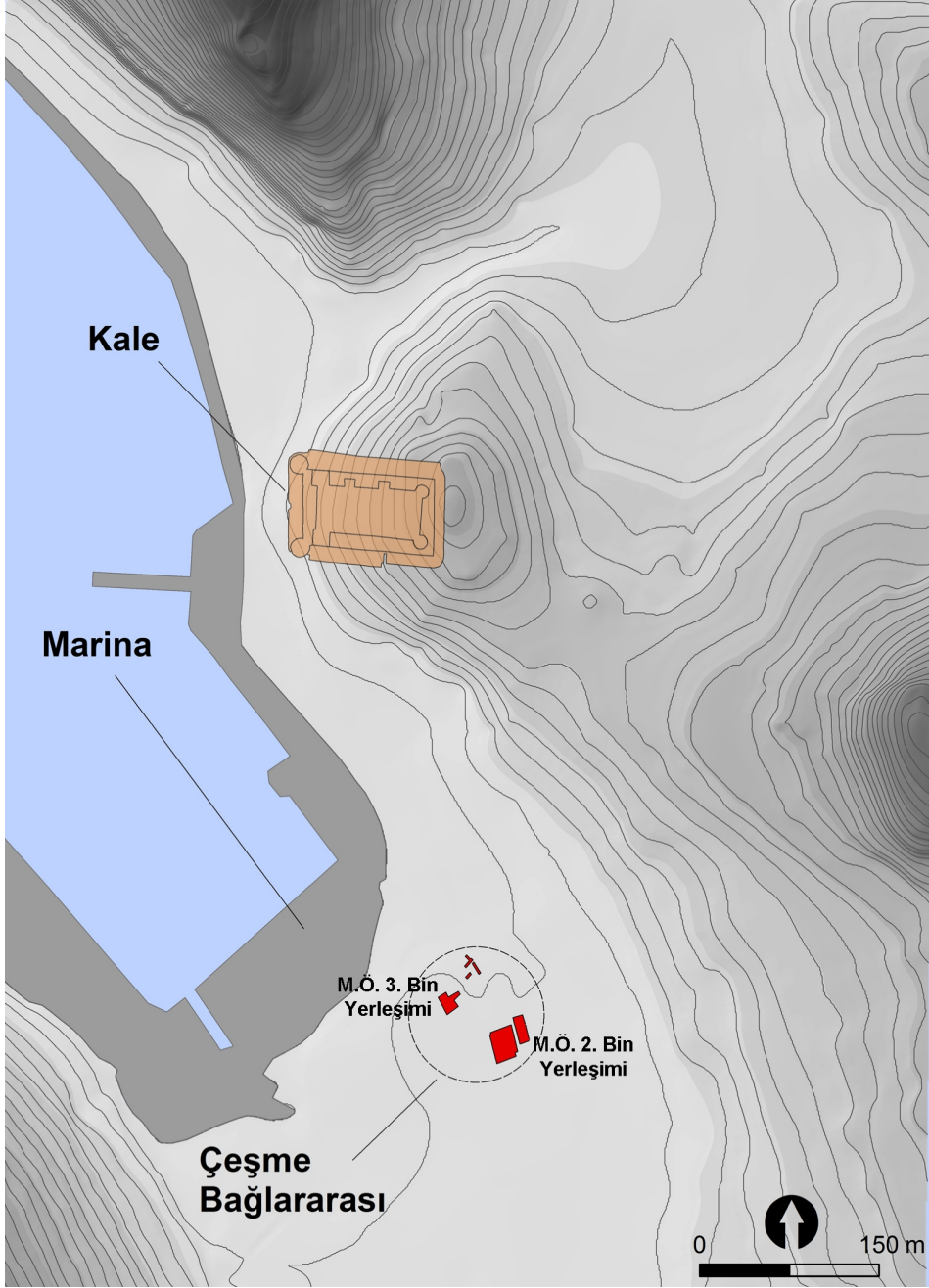
Çizim 3. Çeşme - Bağlararası savunma sisteminin dışında ele geçen pişmiş toprak at figürü (Çizim: D. Faulmann).

Çizim 4. Çeşme - Bağlararası 1. tabakasına ait sıkıştırılmış taş taban üzerinde ele geçen mavi fayans boncuklar (Çizim: D. Faulmann).

Çizim 5. Çeşme - Bağlararası 0. tabakaya ait özel kullanım amaçlı sunu kapları (Çizim: D. Faulmann).

KAYNAKÇA

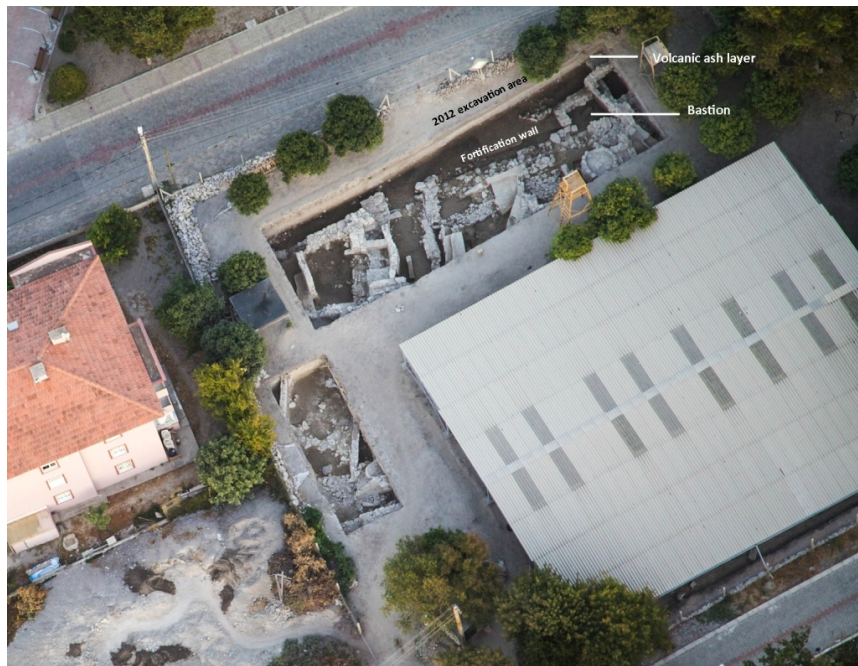
- Aykurt 2010 A. Aykurt, “Late Bronze Age Pottery from Çeşme-Bağlararası”, *OLBA* 18, 2010, 1-63.
- Erkanal – Karaturgut 2004 H. Erkanal – E. Karaturgut, “Çeşme - Bağlararası 2002 Yılı Kazıları”, *KST* 25.2, 2004, 153-165.
- Erkanal – Keskin 2009 H. Erkanal – L. Keskin, “Relations between the Urla Peninsula and the Minoan World”, içinde: C. F. Macdonald – E. Hallegger – W. D. Niemeier (ed.) *The Minoans in the Central, Eastern and Northern Aegean - New Evidence* (2009) 97-110.
- Kulakoğlu – Kangal 2010 F. Kulakoğlu – S. Kangal, *Anatolia's Prologue. Kültepe Kanesh Karum* (2010).
- Momigliano 2012 N. Momigliano, *Bronze Age Carian Iasos. Structures and Finds from the Area of the Roman Agora* (2012).
- Ramsey ve diğ. 2004 C. B. Ramsey – S. W. Manning – M. Galimberti, “Dating the Volcanic Eruption at Thera”, *Radiocarbon* 46.1, 2004, No. 1, 325-344.
- Şahoğlu 2007 V. Şahoğlu, “Çeşme – Bağlararası: A New Excavation in Western Anatolia”, içinde: F. Felten – W. Gauss – R. Smetana (ed.) *Middle Helladic Pottery and Synchronisms. Proceedings of the International Workshop held at Salzburg, October 31st – November 2nd* (2007) 309-322.
- Şahoğlu 2012 V. Şahoğlu, “Çeşme – Bağlararası”, içinde: O. Bingöl – A. Öztan – H. Taşkiran (ed.), *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi 75. Yıl Armağanı Arkeoloji Bölümü Tarihçesi ve Kazıları (1936-2011)*, (2012) 83-90.
- Şahoğlu ve diğ. 2011 V. Şahoğlu – H. Erkanal – Ü. Çayır, “2009 Yılı Çeşme – Bağlararası Kazıları”, *KST* 32.4, 2011, 463-474.
- Şahoğlu ve diğ. 2012 V. Şahoğlu – H. Erkanal – Ü. Çayır-Büyükkulusoy – Y. Erbil, “Çeşme – Bağlararası 2010 Yılı Kazıları”, *KST* 33.4, 2012, 489-508.



Harita 1



Resim 1



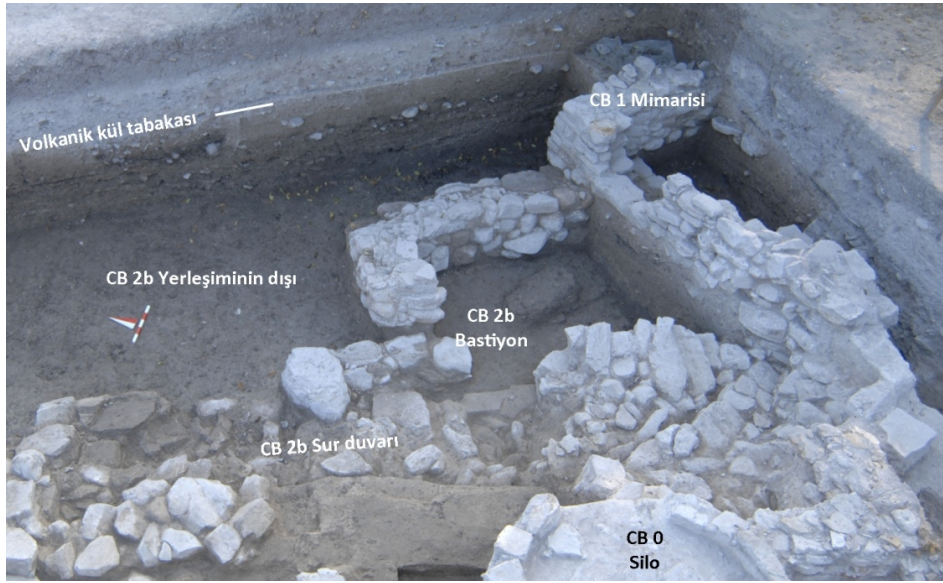
Resim 2



Resim 3



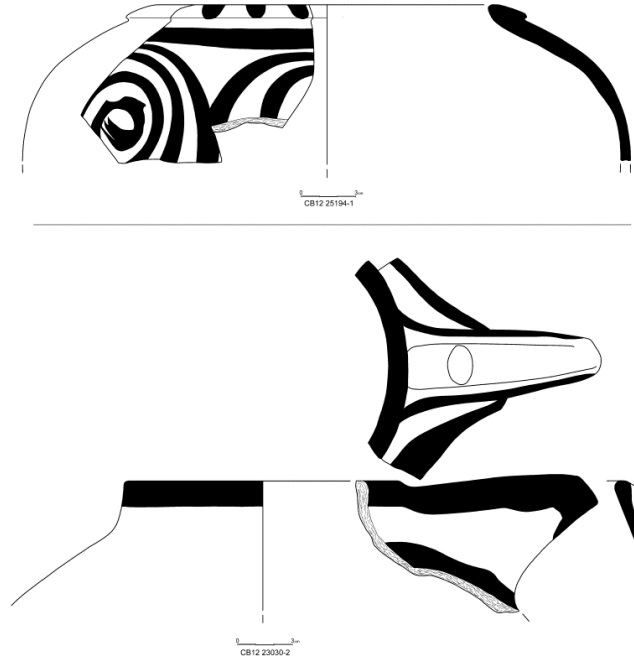
Resim 4



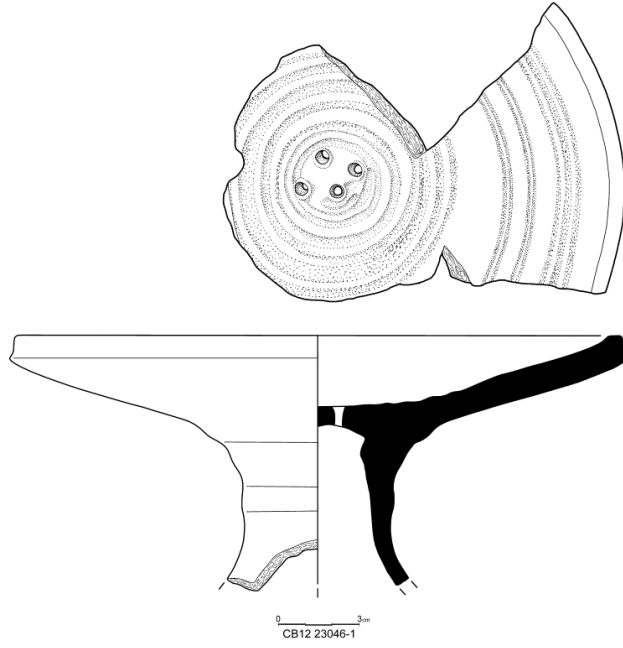
Resim 5



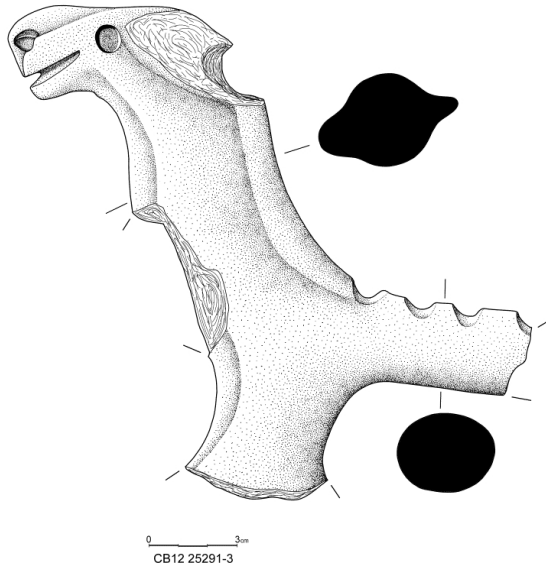
Resim 6



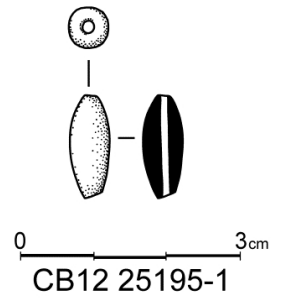
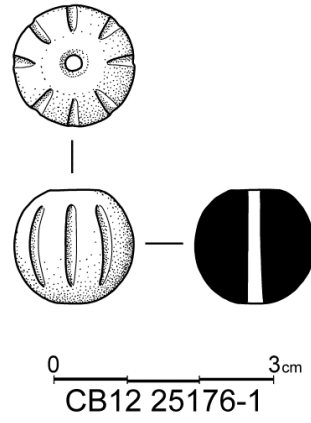
Çizim 1



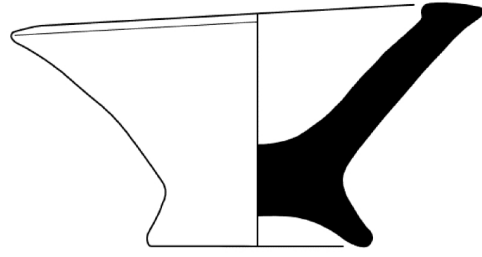
Çizim 2



Çizim 3

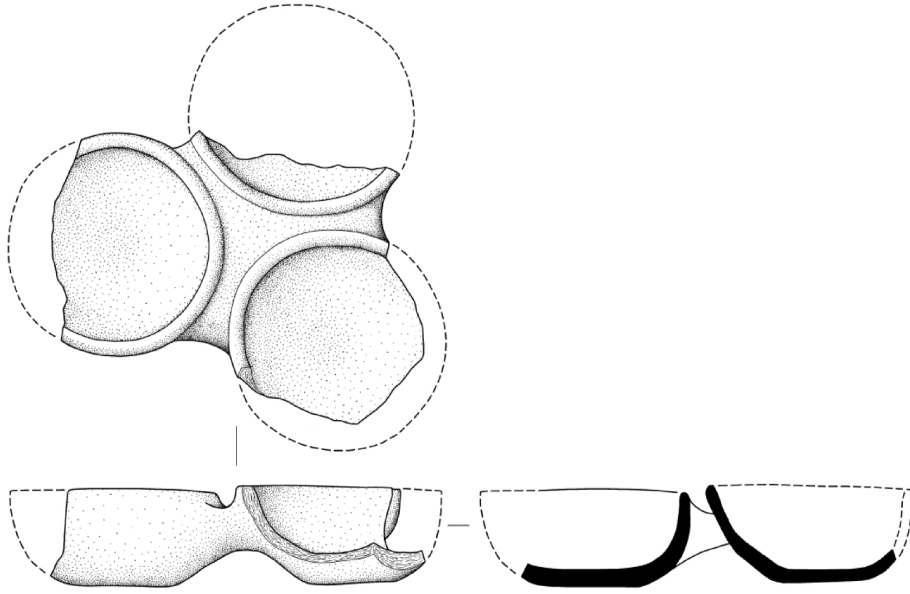


Çizim 4



a

0 3cm
CB12 24012-2



b

0 3cm
CB12 24009-3

Çizim 5

ANADOLU / ANATOLIA DERGİSİ YAYIN İLKELERİ

Amaç

Anadolu arkeolojisine ilişkin bilimsel yazılar yayımlamak.

Kapsam

Coğrafi olarak Anadolu ve çevre kültür bölgelerini kapsar. Ancak, konu açısından arkeolojinin 3 alt disiplini olan “Tarihöncesi Arkeolojisi”, “Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi” ve “Klasik Arkeoloji” ile sınırlıdır. Anadolu / Anatolia Dergisi yılda bir kez yayımlanır. Makaleler dışında kitap eleştirisi, kazı ve araştırma raporları ile haberler de dergide yer alabilir. Bu kapsamdaki yazılar hakem denetimine tabi olmayıp, editörler kurulunun inisiyatifindedir.

Makale Kabul Etme Koşulları

Yayın dili Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızcadır.

Makalelerde biri Türkçe olmak üzere iki özet olmalıdır. Türkçe makalelerin yukarıda adı geçen yabancı dillerden birinde, yabancı dilde gönderilen makalelerin ise Türkçe özetleri verilmelidir. Makaleler çift dilde de yayımlanabilir.

Makaleler, öncelikle yukarıda belirtilmiş olan amaç ve kapsama uygun olmalıdır.

Makale 3 kopya basılı metin ile birlikte, MS-Word formatında CD’ye kayıtlı olarak yayın kurulumuza yollanmalıdır.

Özgün olmalı ve daha önce başka bir yerde aynı dilde yayımlanmamış olmalıdır. Ancak, daha önce yapılan bir yayının geliştirilmiş ve yeni bilgilerin eklenmiş oldu-

ğu bir çalışma, editörlerin kararına göre yayımlanabilir.

İki ya da daha fazla yazarlı makalelerde yazarların isimleri makaleye olan katkılarına göre sıralanmalıdır. Yazar ya da yazarların akademik unvanları, çalıştıkları kurumları ve “yazışma adresi ya da adresleri” açık olarak ayrı bir sayfaya yazılmalıdır.

Makale Yazım Kuralları

Makalede metin içindeki çizim, fotoğraf, harita, grafik ve benzeri gösterimler 300 dpi çözünürlükte ve TIFF formatında olmalıdır.

Çalışmalarda ana metin, iki sütun halinde düzenlenen sayfa düzeni içerisinde, “Garamond” karakteri ile 12 punto kullanılarak yazılmalıdır. Süreklilik gösterir şekilde her sayfa sonuna eklenen dipnotlar ise 9 punto ile “Garamond” karakterinde yazılmalıdır.

Yazılar 19,5 x 27,5 cm boyutlarındaki sayfaya 1,04 aralıklı olarak yazılmalı ve sayfanın solunda 3 cm, sağında 2 cm; boşluk bırakılmalıdır. Üst ve alt boşluklar sırasıyla 3,7 ve 3 olarak bırakılmalıdır.

Çalışmada yararlanılan kaynaklar ve kişisel kısaltmalar en sonda belirtilmelidir.

Uluslararası kısaltmalarda, *AA* 2. Halbband 2005, 329-389, *ArchBibl*, *AJA*, *BCH*, *JHS* ya da *Der Neue Pauly* dizinlerinden yalnızca biri kullanılmalıdır. Bu dizinlerde yer almayan yayınlar aşağıdaki gibi kısaltılmalıdır:

Arkeoloji ve Sanat Dergisi = *ASanat*

Arkeometri Sonuçları Toplantısı = *ArkST*

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,
Ankara Üniversitesi = *DTCFD*
Forschungen in Nysa am Mäander = *FzN*
Fouilles de Xanthos = *FdX*
Müze Kurtarma Kazıları Semineri =
MüzKK
Türk Tarih Kongresi Bildirileri = *TürkTK*

Antik kaynaklar “*LIMC*”e göre verilmelidir.

Makalede dipnotlar ilk sayfadan itibaren 1’den başlayarak numaralandırılmalı, sayfa sonunda gösterilerek ve kısaltma yapılmadan kullanılmalıdır.

Örnek: (makale ya da kitap için)

Tek yazarlı ise: Yalçinkaya 1998, 490.

İki yazarlı ise: Yalçinkaya – Kartal 1998, 165.

Üç ve daha çok yazarlı ise: Yalçinkaya ve diğ. 1998, 235.

Atıfta levha varsa: Yalçinkaya 1998, Lev. V,3.

Kısaltma listesine göre hazırlanmış bibliyografya makalenin sonuna eklenmelidir.

Makale için: Yazar Soyadı, Basım yılı: Yazar Adı (baş harfi) Soyadı, “Makalenin Adı”, *sürelî yayının adı* (kısaltmalara uygun verilmeli ve italik yazılmalı), sayısı, yılı ve sayfa numaraları belirtilmelidir.

Örnek: (makale için)

Yalçinkaya 1998: I. Yalçinkaya, “La Grotte d’Öküzini: Généralités dans le contexte anatolien”, *ERAUL* 85, 2, 1998, 489-499.

Kitap için: Yazar Soyadı, Basım yılı: Yazar Adı (baş harfi) Soyadı, *Yayının adı* ve yılı belirtilmelidir.

Örnek: (kitap için)

Yalçinkaya 1989: I. Yalçinkaya, *Alt ve Orta Paleolitik Yontmataş Endüstrileri Biçimsel Tipolojisi ve Karain Mağarası* (1989).

Birden fazla baskıya sahip çalışmalarda, çalışma adının sonunda baskı numarası üst simge olarak verilmelidir:

Akurgal 1989: E. Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*² (1989).

Elektronik kaynaklar

Elektronik kaynaklara (Web sitesi, CD-ROM vb.) yapılacak göndermelerde yayının tam adresi/künyesi ve erişim tarihi belirtilmelidir.

Örnek:

Horejs 2008, B. Horejs, “Çukuriçi Höyük. A New Excavation Project in the Eastern Aegean”.

http://www.aegeobalkanprehistory.net/article.php?id_art=9 (14 Eylül 2008).

Kullanılan Diğer Kısaltmalar:

- a. dn. : aşağı dipnot
- age. : adı geçen eser
- ay. : aynı yazar
- bkz. : bakınız
- Res. : resim
- Lev. : levha
- Çiz. : çizim
- dn. : dipnot
- vd. : ve devamı
- vdd. : ve devamındakiler
- y.dn. : yukarı dipnot

ANADOLU / ANATOLIA THE PRINCIPLES

Aim

Anadolu / Anatolia aims to publish original contributions in the field of Anatolian archaeology.

Scope

The scope is defined geographically as Anatolia and the surrounding regions, and is limited to the fields of Prehistory, Protohistory & Near Eastern Archaeology and Classical Archaeology. *Anadolu / Anatolia* is published annually.

Contributions

Articles in Turkish, English, German, and French are welcome. Each submission should include an abstract, not to exceed 200 words, outlining the subject matter. The abstract must be written in English (or German/French) for Turkish articles. For articles in other languages a comprehensive Turkish abstract must be provided. In order for the submissions to be considered for publication, the subject matters must comply with the aims and scope of the publication outlined above. Each contribution is expected to draw on original, hitherto unpublished research. However, the editorial board may occasionally accept a revised and significantly improved version of an old publication.

Preparation of Manuscripts

Manuscripts should be submitted as three hard copies in MS-Word format and one electronic copy (CD). The three hard copies should include copies of all illustrations.

Photographs, drawings and plans should be sent at least in 300 dpi resolu-

tion and preferably in TIFF format. All illustrations should be numbered and marked on the reverse with the indication of top and other necessary information.

A cover letter providing the title of the article and the author's name, affiliation, mailing address, telephone number and e-mail address should accompany all submissions. In case of articles with more than one author, the names of the authors should appear in the order of their degree of contribution to the work. In order to facilitate the peer-review process, manuscripts should otherwise be prepared with attention to maintaining the anonymity of the author(s).

General Matters of Style

The text should be prepared in MS-Word in double columns, using font style "Garamond" both in body and footnote text with font sizes 12 and 9, respectively.

All parts of the manuscript must be written 1.04 spaced on one side of an 19.5 x 27.5 cm sized paper. Margins on edges should be 3 cm at the left, 2 at the right, 3.7 at above and 3 at below.

Bibliographical References and Footnotes

For the citation of the periodicals, a single abbreviation system must be used on the basis of *AA 2. Halbband 2005*, 329-389, *ArchBibl.*, *AJA*, *BCH*, *JHS* or *Der Neue Pauly*.

The periodicals, which are not included in above-mentioned references, should be abbreviated as below:

Arkeoloji ve Sanat Dergisi = *ASanat*
 Arkeometri Sonuçları Toplantısı =
ArkST
 Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi,
 Ankara Üniversitesi = *DTCFD*
 Forschungen in Nysa am Mäander = *FzN*
 Fouilles de Xanthos = *FdX*
 Müze Kurtarma Kazıları Semineri =
MüzeKK
 Türk Tarih Kongresi Bildirileri= *TürkTK*

Ancient sources must be cited according to “LIMC”.

Footnotes should be numbered starting with “1” from the first page and should appear at the bottom of each page.

A full bibliography with a list of all works cited must be appended to the end of the article, arranged in alphabetical order by last name of author.

Example for footnote:

For single author: Yalçinkaya 1998, 490.

For two authors: Yalçinkaya – Kartal 1998, 165.

More than two authors: Yalçinkaya *et al.* 1998, 235.

Example for bibliography (periodical):

Yalçinkaya 1998: I. Yalçinkaya, “La Grotte D’Öküzini: Généralités dans le contexte anatolien”, *ERAUL* 85, 2 1998, 489-499.

Example for bibliography (book):

Yalçinkaya 1998: I. Yalçinkaya, *Alt ve Orta Paleolitik Yontmataş Endüstrileri Bîçimsel Tipolojisi ve Karain Mağarası* (1989).

For the second or revised edition of the book, see example below:

Akurgal 1989: E. Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları²* (1989).

Electronic sources

By citing electronic sources (Web site, CD-ROM etc.) the full address and/or the publication details of the source should be given along with the date of access.

Example:

Horejs 2008, B. Horejs, “Çukuriçi Höyük. A New Excavation Project in the Eastern Aegean”.

http://www.aegeobalkanprehistory.net/article.php?id_art=9 (14 Sep. 2008).